

ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Relationship between Procurement Process and Procurement Efficiency in
Mahasarakham University

วรชัฐนันท์ เครือวรรณ*

Waratanun Kruewan*

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และศึกษาผลกระทบของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการจัดหาพัสดุ และด้านการบริหารพัสดุ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม ($r = 0.738, 0.697, 0.709$ ตามลำดับ) และปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม ได้แก่ ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ($B = 0.354, p < 0.0001$) ด้านการจัดหาพัสดุ ($B = 0.256, p = 0.009$) และด้านการบริหารพัสดุ ($B = 0.285, p = 0.003$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง/ ประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง/ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ/ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

Abstract

The purposes of this research was to study the relationships between the procurement process and the procurement efficiency in Mahasarakham University and to examine the impact of the procurement process on the procurement efficiency in Mahasarakham University. The target group of the interview was 90 administrators at Mahasarakham University. The research methodology consisted of the method data collected by questionnaire. Statistical techniques were multiple regression analysis. The results showed that procurement process, procurement planning purchasing, and procurement administration had a positive relationship with procurement efficiency ($r = 0.738, 0.697, 0.709$). And procurement process factors that positively affect procurement efficiency were as follows: Procurement planning ($B = 0.354, p < 0.0001$) purchasing ($B = 0.256, p = 0.009$) procurement administration ($B = 0.285, p = 0.003$) with a statistical significance of 0.01 level.

Keyword: Procurement process/ Procurement efficiency/ Multiple correlation analysis/ Multiple regression analysis

---

หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Chief Supplies Officer, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University

*Corresponding author: vinay_vilisi@hotmail.com

Received : 7 มีนาคม 2565/ Revised : 10 มิถุนายน 2565/ Accepted : 17 มิถุนายน 2565

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ได้มีผลบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐทั้งหมด รวมถึงมหาวิทยาลัยในการกำกับของรัฐ ต้องปฏิบัติตามเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุให้อยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน เดิมในการการจัดซื้อจัดจ้าง ต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม จึงทำให้ต้องยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้าง หรือการบริหารพัสดุ และข้อกำหนดใด ๆ ของรัฐที่มีอยู่เดิมทั้งหมด ส่งผลให้กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงาน ของรัฐมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวคิดเพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุมีการใช้เงินงบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดความคุ้มค่าต่อภารกิจของรัฐ และป้องกันปัญหาการทุจริต รวมถึงเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐทุกส่วน และสอดคล้องกับหลักการ คุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และสามารถตรวจสอบได้ [1] จึงทำให้หน่วยงานของรัฐต้องตระหนักถึงความสำคัญในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งจะเชื่อมโยงกับการใช้เงินงบประมาณ และทรัพยากรของหน่วยงานให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement Process) เป็นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนเพื่อการที่จะได้มาซึ่งพัสดุ โดยการจัดซื้อจัดจ้างและการจัดเช่า รวมถึงการจัดหาพัสดุด้วยวิธีต่าง ๆ [2] ซึ่งกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างได้มีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยกรมบัญชีกลางได้กำหนดเกณฑ์เป็นมาตรฐานกลาง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุด เพื่อความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นสำคัญ ซึ่งก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน มีการวางแผนการดำเนินงาน และมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างซึ่งเป็นการดำเนินการหนึ่งเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้าง [3] ดังนั้น ในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานจึงต้องมี

กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีความรอบคอบ รัดกุม ตั้งแต่กระบวนการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement Planning) การจัดหาพัสดุ (Purchasing) และการบริหารพัสดุ (Procurement Administration) [4] เมื่อหน่วยงานมีกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่ดีและมีระบบ ย่อมส่งผลให้การจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานเกิดประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement Efficiency) เป็นการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเชื่อมโยงกระบวนการทำงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดความคุ้มค่า โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ [5] ทั้งนี้ เพราะการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากจะก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ประหยัด ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์ปัจจุบันแล้ว การมีความพร้อมด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ จะทำให้องค์กรดำเนินงานได้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น หากองค์กรใดขาดหลักการบริหารการจัดซื้อจัดจ้างที่ดีแล้วการทำงานย่อมจะเกิดความซ้ำซ้อน สิ้นเปลือง และจะทำให้องค์กรนั้นด้อยประสิทธิภาพในการจัดซื้อจัดจ้าง [6] โดยประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างมีองค์ประกอบหลักอยู่ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความคุ้มค่า (Worthiness) ด้านความโปร่งใส (Transparency) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) และด้านการตรวจสอบ (Inspection) [7] ซึ่งทุกองค์กรต่างต้องการผลการจัดซื้อจัดจ้างที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงมหาวิทยาลัยมหาสารคามด้วย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (Mahasarakham University) เป็นสถาบันที่มุ่งมั่นในการส่งเสริมแสวงหาความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับวิทยาการที่เป็นสากลให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญาสามารถพัฒนาตนเองให้เพียงพอร่วมด้วยวิชาการ จริยธรรมและคุณธรรม มีการจัดการเรียนการสอนมุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีคุณลักษณะพึงประสงค์และมีความเป็นผู้ประกอบการมีการพัฒนางานวิจัย และนวัตกรรมสู่ความเป็นเลิศ การให้บริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคม เพื่อให้ชุมชนและสังคมสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และอนุรักษ์ฟื้นฟู ปกป้อง เผยแพร่ และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและ

ชนบทธรรมนิยมประเพณีของอีสาน [8] จากปณิธานและพันธกิจของมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่กล่าวมาข้างต้น หน่วยจัดซื้อจัดจ้างเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ปณิธานและพันธกิจของมหาวิทยาลัยมหาสารคามประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยมีกลุ่มงานบริหารพัสดุ กองคลังและพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัย และประสานงานกับกลุ่มงานพัสดุของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยมหาสารคามเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารที่ปฏิบัติงานด้านพัสดุของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สมมุติฐานของการวิจัย

1. กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. วัสดุและวิธีการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 120 คน [9] กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารในมหาวิทยาลัย

มหาสารคาม จำนวน 90 คน โดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดตัวอย่าง 30 เท่าของตัวแปรอิสระ [10] และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยแบ่งออกเป็น 4 ชั้น ภูมิ ซึ่งจำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด ได้แก่ หน่วยงานที่สังกัดคณะ/วิทยาลัย หน่วยงานที่สังกัดกอง หน่วยงานที่สังกัดสำนัก/สถาบัน และหน่วยงานที่สังกัดโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และหน่วยงานที่สังกัด

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย ลักษณะของหน่วยงาน จำนวนบุคลากรภายในหน่วยงาน งบประมาณที่ได้รับจัดสรรของหน่วยงาน และระยะเวลาการก่อตั้งหน่วยงาน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม แบบสอบถามมีลักษณะค่าแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยครอบคลุมเนื้อหากระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง 3 ด้าน จำนวน 13 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement Planning) จำนวน 4 ข้อ ด้านการจัดหาพัสดุ (Purchasing) จำนวน 5 ข้อ และด้านการบริหารพัสดุ (Procurement Administration) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม แบบสอบถามมีลักษณะค่าแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยครอบคลุมเนื้อหาประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ 4 ด้าน จำนวน 16 ข้อ ประกอบด้วย ด้านความคุ้มค่า (Worthiness) จำนวน 4 ข้อ ด้านความโปร่งใส (Transparency) จำนวน 4 ข้อ ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) จำนวน 4 ข้อ และด้านการตรวจสอบ (Inspection) จำนวน 4 ข้อ

วิธีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง และขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2. จัดทำแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน โดยพิจารณาถึงรายละเอียดที่ครอบคลุมถึงความมุ่งหมายวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสมมติฐานของการวิจัย

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อพิจารณาความเหมาะสมความถูกต้องของการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยแนะนำ

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทำการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาที่ต้องการจะวัด โดยคำนวณหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence)

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยพิจารณาอีกครั้ง

6. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 ซึ่งสอดคล้องตามหนังสือระเบียบวิธีวิจัย [11] ได้นำเสนอว่าข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50–1.00 เป็นค่า ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try-Out) กับนักวิชาการพัสดุในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของ เท่ากับ 0.924 ซึ่งสอดคล้องตามหนังสือ Psychometric theory [12] ได้นำเสนอว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคที่มีค่ามากกว่า 0.7 เป็นค่าที่ยอมรับได้

8. นำผลที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยอีกครั้ง เพื่อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2. ขอหนังสือราชการจากคณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยแนบพร้อม กับแบบสอบถามส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3. ดำเนินการส่งแบบสอบถามด้วยตนเองไปให้กับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ตามหน่วยงานในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 10 ตุลาคม 2564 เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดระยะเวลาให้ตอบกลับภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม

4. เมื่อครบกำหนดตามระยะเวลา 15 วัน ได้รับแบบสอบถามที่มีผู้ตอบกลับมาจำนวน 74 ฉบับ ผู้วิจัยจึงได้ติดตามโดยสอบถามทางโทรศัพท์กลับไปยังหน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถามที่ยังไม่ได้ตอบกลับ เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและทำการส่งแบบสอบถามถึงผู้ที่ยังไม่ตอบแบบสอบถามกลับอีกครั้ง ผู้วิจัยได้รอแบบสอบถามตอบกลับถึงวันที่ 10 ธันวาคม 2564 ปรากฏว่าได้แบบสอบถามตอบกลับมาเพิ่มอีกจำนวน 18 ฉบับ รวมกับแบบสอบถามเดิมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 90 ฉบับ รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 60 วัน

5. ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรม SPSS (IBM SPSS for Windows, Version 25) โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและประสิทธิภาพการจัดซื้อ

จัดจ้างของมหาวิทยาลัยมหาสารคามในแต่ละด้านเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งได้กำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ดังนี้ ระดับความคิดเห็นมากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน ระดับความคิดเห็นมาก กำหนดให้ 4 คะแนน ระดับความคิดเห็นปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน ระดับความคิดเห็นน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน จากนั้นหาค่าคะแนนของแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย [13] ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

2. การทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการใช้การ

วิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยการแปลผลระดับความสัมพันธ์ (r) โดยอิงเกณฑ์ของ Hinkle [14] ดังนี้ r มีค่า 0.90–1.00 เท่ากับมีความสัมพันธ์กันระดับสูงมาก, r มีค่า 0.70–0.90 เท่ากับมีความสัมพันธ์กันระดับสูง, r มีค่า 0.50–0.70 เท่ากับมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง, r มีค่า 0.30–0.50 เท่ากับมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ, และ r มีค่า 0.00–0.30 เท่ากับมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำมาก และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ โดยใช้วิธี Enter

การขอรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน

ผู้วิจัยได้ส่งโครงร่างงานวิจัยและแบบสอบถามเพื่อขอรับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนประจำมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และได้รับการพิจารณารับรองโครงการวิจัย เลขที่ 275-240/2664 วันที่รับรอง 26 สิงหาคม 2564

3. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวมของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตัวแปร	ประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม	ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง	ด้านการจัดหาพัสดุ	ด้านการบริหารพัสดุ
ประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม	1	0.738**	0.697**	0.709**
ด้านการวางแผน การจัดซื้อจัดจ้าง		1	0.667*	0.673*
ด้านการจัดหาพัสดุ			1	0.714*
ด้านการบริหารพัสดุ				1

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.738 มีความสัมพันธ์กันระดับสูง ด้านการจัดหาพัสดุ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.697 มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง และด้านการบริหารพัสดุ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.709 มี

ความสัมพันธ์กันระดับสูง โดยอิงเกณฑ์การแปลผลระดับความสัมพันธ์ของ Hinkle [14] และตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจเกิดปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทดสอบปัญหา Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่า มีค่าตั้งแต่ 2.103–2.376 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ [15] โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเพื่อศึกษาผลกระทบของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวมของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	t	p-value
ค่าคงที่ (a)	0.893	0.284	3.144	0.002**
ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง (PRP)	0.354	0.078	4.522	<0.0001**
ด้านการจัดหาพัสดุ (PUR)	0.256	0.091	2.714	0.009**
ด้านการบริหารพัสดุ (PRA)	0.285	0.092	3.106	0.003**

F=51.996; p<0.0001; Adj R=0.813

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง (PRP) ด้านการจัดหาพัสดุ (PUR) และด้านการบริหารพัสดุ (PRA) มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม (PAE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสามารถเขียนสมการถดถอยประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม (PRE) ได้ดังนี้

$$PRE = 0.893 + 0.354PRP + 0.256PUR + 0.285PRA$$

3. ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = 0.738$) ด้านการจัดหาพัสดุ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.697$) ด้านการบริหารพัสดุ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = 0.709$) และปัจจัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม ได้แก่ ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ($B = 0.354, p < 0.0001$) ด้านการจัดหาพัสดุ ($B = 0.256, p = 0.009$) ด้านการบริหารพัสดุ ($B = 0.285, p = 0.003$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม เนื่องจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้มีการดำเนินการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างประจำปีอยู่เสมอ และให้ความสำคัญต่อแผนการจัดซื้อจัดจ้าง โดยสามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ใน

แผน จึงทำให้การจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยมีประสิทธิภาพ โดยเกิดจากการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างที่ดี และมีระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชามญชู่ กาลหลง [16] พบว่า การจัดทำแผนการจัดซื้อสินค้าของมหาวิทยาลัยมหิดล ระยะเวลาในการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าของมหาวิทยาลัยมหิดลมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งผลที่ได้ทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ความคุ้มค่าของการดำเนินงานจัดซื้อสินค้า และสามารถการวัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านพัสดุ

กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการจัดหาพัสดุ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม เนื่องจาก มหาวิทยาลัยมหาสารคามให้ความสำคัญต่อกระบวนการจัดหาพัสดุอย่างเคร่งครัดและเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดมีการตระหนักถึงปัญหา และการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดจากการจัดหาพัสดุ ด้วยการปฏิบัติตามวิธีการปฏิบัติอย่างระมัดระวังรอบคอบ ทำให้การจัดหาพัสดุเพื่อนำมาใช้งานเกิดความคุ้มค่า และเกิดความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมชัย อุทการ [17] พบว่า การจัดหาพัสดุ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ เนื่องจากการจัดหาพัสดุ เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุที่ต้องการใช้ในหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานมีการจัดหาพัสดุที่มีความเหมาะสม ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ จะทำให้การปฏิบัติงานด้านพัสดุที่มีประสิทธิภาพ ได้พัสดุตรงตามความต้องการใช้งานและไม่ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการจัดหาพัสดุ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาวัลย์ เทียมเลิศ และคณะ [18] พบว่า การบริหารพัสดุ ด้านการจัดหาพัสดุ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพ

การดำเนินงาน เนื่องจากการจัดหาพัสดุเป็นกระบวนการสำคัญที่หน่วยงานจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยการจัดหาพัสดุหน่วยงานต้องมีการคำนึงถึงความเหมาะสมของพัสดุต่อการปฏิบัติงาน ตรงตามความต้องการใช้งาน และมีความทันเวลาต่อการใช้งาน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพการดำเนินงานและเกิดประสิทธิภาพในการใช้พัสดุของหน่วยงาน

กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารพัสดุ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม เนื่องจาก มหาวิทยาลัยมหาสารคามมีการดำเนินการจัดเก็บ การบันทึก การเบิกจ่ายที่มีความถูกต้องและรัดกุม รวมถึงการควบคุม การตรวจสอบพัสดุให้มีจำนวนพัสดุดังเหลือตรงตามบัญชีคุมพัสดุ การจำหน่ายพัสดุที่ชำรุดหรือไม่ใช้งาน ออกจากบัญชีคุมพัสดุ และตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารพัสดุ เพื่อเป็นการรักษาสีและประโยชน์ของทางราชการ จึงทำให้การบริหารพัสดุมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณุช นิชานาญ และคณะ [19] พบว่า การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของสถานศึกษามีการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลทรัพย์สินของสถานศึกษา และการควบคุม ตรวจสอบ บำรุงรักษา ซ่อมแซมทั้งก่อนและหลังการใช้งาน รวมทั้งจำหน่ายวัสดุ การรื้อถอนกรณีเป็นสิ่งปลูกสร้างให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง และปฏิบัติงานโดยยึดระเบียบอย่างเคร่งครัด จึงทำให้การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของสถานศึกษามีประสิทธิภาพไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาวัลย์ เทียมเลิศ และคณะ [18] พบว่า การบริหารพัสดุ ด้านจำหน่ายพัสดุ มีความสัมพันธ์ และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน เนื่องจากการจำหน่ายพัสดุเป็นขั้นตอนการดำเนินการจำหน่ายพัสดุที่หมดอายุการใช้งานหรือประสิทธิภาพในการใช้งานลดน้อยลง ซึ่งหลังจากการจำหน่ายพัสดุจะมีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้ได้พัสดุใหม่มาทดแทนพัสดุเดิม จึงทำให้เกิดการใช้งานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปตามนโยบายและมีประสิทธิภาพ

4. เอกสารอ้างอิง

1. ชนิษฐา ไชยพันธุ์, รุ่งสินี เขียวงาม, ภูญาพัชญ์ ญาณะคา, และมานพ แก้วโมราเจริญ. ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับปรุงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของ

สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดยกระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น. วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย 2563;13 (1):66–79.

2. วิภาพร หมั่นมาณี. ห่วงโซ่คุณค่ากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุของวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ 2559;7 (1):75–105.
3. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สารสำคัญของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร; 2560.
4. ราชกิจจานุเบกษา. ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เล่ม 134 ตอนพิเศษ 210ง. ราชกิจจานุเบกษา; 2560 หน้า 1–71.
5. สุพัตรา คำวงศ์. ประสิทธิภาพจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ระยะที่ 3 ในจังหวัดลำปาง [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้; 2560.
6. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. แผนแม่บทบริหารทรัพย์สินด้านพัสดุ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปี 2554–2558. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2554.
7. ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เล่ม 134 ตอนที่ 24 ก. ราชกิจจานุเบกษา; 2560 หน้า 13–54.
8. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2564]. เข้าถึงได้จาก www.web.msu.ac.th/msucont.php?mn=mhistory
9. กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ค้นหาคูคณาจารย์ [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2564]. เข้าถึงได้จาก <https://pd.msu.ac.th/pd7/statistics>
10. Pedhazur EJ, Schmelkin LP. Measurement Design and Analysis: An Integrated Approach. New York: Psychology Press; 1991.

11. ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์. ระเบียบวิธีวิจัย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์; 2547.
12. Nunnally JC. Psychometric Theory. 2nd ed. New York: McGraw-Hill; 1978.
13. บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น; 2553.
14. Hinkle DE, William W, Stephen GJ. Applied Statistics for the Behavior Sciences. 4th ed. New York: Houghton Mifflin; 1998.
15. Black K. Business Statistics for Contemporary Decision Making. 4th ed. USA: John Wiley and Son; 2006.
16. พิชามณัฐ กาหลง. การพัฒนาตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินงานจัดซื้อสินค้าสำหรับงานพัสดุ มหาวิทยาลัยมหิดลด้วยวิธีเดลฟาย. วารสารการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย 2564;8(1):44-52.
17. เฉลิมชัย อุทการ. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐกับประสิทธิภาพการบริหารพัสดุของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม [รายงานการวิจัย]. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2564.
18. วิลาวลัย เทียมเลิศ, วีรยา ภัทรอาชาชัย, และ มณิสรา สนั่นเอื้อเม็งโธสง. ผลกระทบของกลยุทธ์การบริหารพัสดุที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. วารสารการบัญชีและการจัดการ 2562;11(2):64-73.
19. วรณช นิชานานู, สุชาติ บางวิเศษ, และอุทัย ปลีกกล้า. สภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ 2560;11(3):180-94.